

□ Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі
Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

□ **Тарихи антропология**

□ тақырып: Антропология және этникалық тарих
мамандығы: 5В020300-Тарих

Тексерген:

Жакин М.С., т.ғ.к., археология, этнология және Отан тарихы
кафедрасының доценті

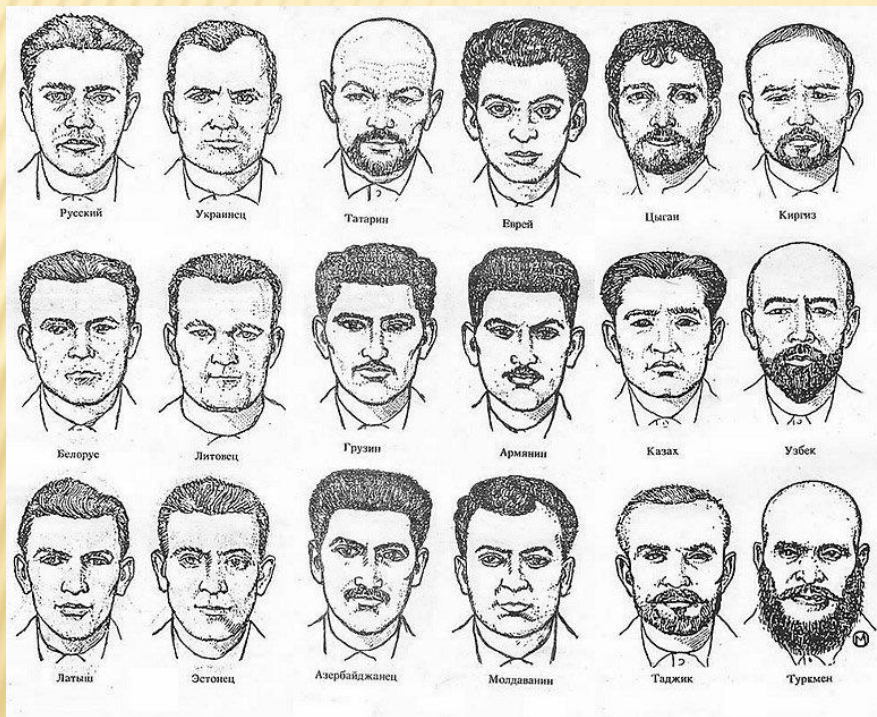
Орындаған: Күлтебай А.Б.

□

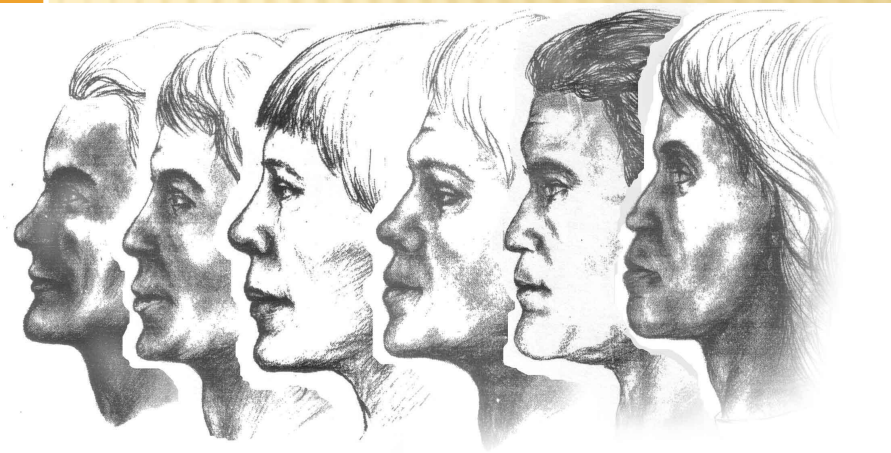
Қарағанды 2016

Антропология тарихы

Антропология ұғымы көне грек дәуірінен бастап белгілі болғанымен орта ғасырдың аяғына дейін адамның физикалық құрылысын зерттейтін, ішінара адам психологиясы мен этнография ерекшеліктерін сипаттайтын да ғылым саласы болып келді. 19 ғасырдың ортасынан, антропологияның жалпы ғылымдағы орны, мазмұны, анықтамасы жөнінде екі түрлі көзқарас қалыптасқан. Оның бірі – 18 ғасырдағы Франция ойшылдарының пікірлеріне сәйкес адамның тән құрылысын, тіршілік-әрекетін, тілін, мінез-құлқын, материалдық және рухани қазыналарын, т.б. зерттеу. Қазіргі кезде мұндай көзқарасты АҚШ, көптеген Батыс Еуропа елдерінің антропологтары қолдайды. Ал 2-көзқарас – адамның дене құрылысы ерекшеліктерінің уақыт, кеңістік бойынша өзгерісіне ерекше мән беру.

Қазіргі кезде антропология 3 түрлі өзекті мәселеге – адамның дене құрылысы ерекшеліктеріне, шығу тегі мен оның дамуына, этникалық құрамының қалыптасуына ерекше көңіл бөледі. Осыған байланысты эволюциялық антропология, физикалық антропология, этникалық антропология болып бөлінеді. Антропология ғылымында кеңінен қолданылатын әдістің бірі антропометрия, яғни тірі адам денесінің түрлі мүшелерінің өзгерісін өлшеу. Сонымен қатар антропологиялық мәліметтерді қолдану (биометрия), биохимиялық, генетикалық, иммунологиялық, т.б. әдістер де пайдаланылады.

Этникалық антропология.

Әр саладағы маман иелері, түрлі өкілдегі халықтар өткенің білгісі келеді. Антропология ежелгі тарихпен бірге археология және этнография олардың әуестігін арттырады. Жойылып бара жатқан тастағы жазулар, жер бетінен 1000 жыл бұрын қирап кеткен үйінділер. Өткенді мұражай қырынан алып қарасақ балауыз тастар немесе сол күйінде сақталған қаңқасы мен сүйектері онда ол біз үшін керемет жаналық болар еді және антропологияны зерттеу біз ойлағаннанда онайға түсер ме еді.....

[В.П. Алексеев](#) ([Алексеев В.П., 1972. С. 302-303](#))

□ Зерттеу объектісі: этнос және популяция.

Этникалық антропология зерттеу объектісі болып не табылады? Қызық сұрақ - антропология этникалық болса, онда ол этностарды немесе этносаралық топтарды зерттейді - тарихи өзгерістердің ең айқын тақырыбы.

□ Дәл солай. Бірақ этнос – түсінігі мүлдем биологиялық емес, бірақ біз қазірдің өзінде антропологтар биологиялық ерекшеліктерді және биологиялық популяция. Әр санаттағы қатынаста , және олар әртекті бола ала ма?

□ Сөйлемнің өзі және үш әр ұлт өкілдердінің есімдері кездей соқ аталып тұрған жоқ. Біз кіміз? Олар кім? Біздің жерге келгісі келетін? Сұрақ аумақты, пікірді талап етпейді.

- «Мен», «Біз» және Олар санаты біздің санамызда елестейді және дамиды. Бұл түсінік көп мағына береді, жеке адамдар мен әрекет жасау мүмкін емес, және кез-келген адамдардың өмірің байланыстыру (отбасы, шағын топтар, ұжым, мемлекет және т.б.). Александр Ярославович Невский (1252-1263) княздың айтқан ойы түсінікті. «Біз» өзімізді орыс дейміз (татар, украиндықтар және т.б.) «Олар» басқаша «Біз бір тілде сөйлейміз және бір-бірімізді түсінеміз». Біздің мәдениетіміз жақын, дәстүріміз жақын және тәрбиеміз.

- «Біз» шомылдыру рәсімінде оңнан солға қарай шоқындырамыз, оларда басқа сенім (дінтану немесе идеология)
- Олар жабайы орманды жерде өмір сүреді, ал біз балық аулаймыз жіне егін егеміз. Олардың бірдемесі ұқсаса да, біздікіндей емес. Біздің тағдырымыз әр түрлі (тарих), Бір жағынан қарасан, айырмашылығымызды анықтайды, енді бір жағынан өзіде барлығымен байланысы бар, біздің өзімізде адамдар туралы әр түрлі ой қалыптасқан.
- Тілдер арасындғы байланыс, дінтану, (немесе идеология және дәстүрмен) тұтастай алғанда мәдениет ерекшеліктері және де территориясы мен қоса этникалық қауымдастықтың шаруашылығы бейнеленеді бұл түсінікті алып қарасақ, басқаша айтқанда: Этнос- біріккен адамдардың бір ортада қалыптасқан ойы мен өзін-өзі анықтау этнонимі және тарихы.

- Ендеше этнос - тарихи, биологиялық санаттағы емес. Бір қарағанда антропологияны оқуға аса көңіл бөлінбеген сияқты. Алайда этнос және популяция екі өлшеммен жақындастырады.
- Бұл: таралу аймағы, бұл дегеніміз мекен ететін орны мен қоса географиялық аумағы бар деген сөз және де шоғырланған аймақтағы тұрғындар мен тікелей байланысы бар. Шоғырланған этностың басты ерекшелігі салт-дәстүрімен анықталады және тілі мен діні болып табылады.

- Ішкі топтардың әр түрлі саласындағы қарқынды ақпарат алмасудың нәтижесінде, бірлік аумағындағы мәдениет тұрғысының қалыптасуы мен сақталуына күш жұмсайды.
- Этникалық топтар үшін, сондай ақ халықтар арасындағы тепе-тендік жағдайы тарихи себептердің байланысу нәтижесінде бұзылу мүмкін.
- Мысалы: мәдениет алмасу нәтижесінде немесе әр түрлі тұрғындардың басқа тілде сөйлеуі өзгенің салт-дәстүрін ұстану нәтижесінде, басқа ұлттардың қалыптасуына әкеп соғады.

□ Славяндардың атамекені.

Біз жана ғана айттық, шығыс славяндардың тарихтың әр кезеңдерінде айтылғаның. Олардың келбетінде ұқсастық бар, яғни оларға тән балтам, фито-уграм және иран тілдес топтармен байланысы бар. Шығыс Еуропаға славяндар келмей тұрып әр уақытта олармен көршілес болды.

- Тағыда бір сұрақ қалды – славяндар шынымен қайдан келді? Оларда мүлдем атамекен болды ма? Сараптаманың қорытындысы бойынша, еуропадағы түрлі этникалық топтарға жататын, славян топтардың антропологиялық құрамында айтарлықтай ұқсастық бар екен байқалады, олардың айырмашылығы германдықтардан бөлектеу және ұқсастықтан балто және финтілдес халықтар (түр әлпетімен бас сүйектері ұқсас болып табылады). Бұл бізге нақты анықтама береді славяндардың антропологиялық ұқсастығы, сонымен қоса географиялық орналасқан территориясында байланыс бар екені байқалады.

□

- Қауым, ақырында славяндардың өзара ара-қатынасының бұзылуының әсерінен, көп тілді халыққа ассимиляциянуы және еуропада кең байтақ славян қауымдастығы қалыптасты және де Шығыс Еуропадан Дунайға дейінгі аумақты ежелгі славяндар кеңістігі деп атаған болатын.

□ Назар аударғандарыңызға
рахмет!!!